

Назва завдання:

**ВОЛИНЬ І ГАЛИЧИНА ЗА «ПЕРШИХ
СОВІТІВ» (1939-1941). ДОЛЯ НАСЕЛЕННЯ
І КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

**Проект фінансується з бюджету держави у рамках програми
Міністра Закордонних справ Республіки Польща
під назвою «Публічна дипломатія 2024»**

Вартість фінансування: **96.000,00 злотих**

**Ministry of Foreign Affairs
Republic of Poland**

Короткий опис завдання

**Громадське завдання
фінансується Міністерством Закордонних справ Республіки Польща
у рамках програми «Публічна дипломатія 2024»**

**Пріоритет III.: Польща сильна своєю багатовіковою історією
та багатокультурною спадщиною. Поширення знань про Польщу,
з особливим акцентом на новітню історію Польщі».**

Проект реалізовується у період із 15 квітня 2024 р. до 15 грудня 2024 р.

I. Мета дослідження проекту:

Метою проекту є створення позитивного клімату для реалізації зовнішньополітичних завдань Польщі та зміцнення позитивного іміджу Польщі в українському суспільстві. Реалізуючи проект, ми хочемо познайомити поляків та українців із трагічним періодом в історії обох народів, яким стала радянська окупація Волині у 1939–1941 роках на основі пакту Ріббентропа-Молотова. Це був т. зв період «перших совітів», який характеризувався переважно повсюдними репресіями проти польської та української інтелігенції, депутатів польського парламенту, діячів демократичних партій, духовенства римо-католицької та православної Церков. Повсякденними були арешти, депортації в глиб СРСР, розпалювання взаємної ненависті між обома народами, представлення поляків як одвічних ворогів і експлуататорів української нації, «зłodіїв української землі». Тоді сподівання українців на те, що нова влада ставитиметься до них, як до господарів окупованих територій, не виправдалися. Сьогодні варто показати, що під час т. зв «перших совітів» у нас був спільний ворог, а також той факт, що ненависть, яка тоді розгорілася між поляками та українцями, пізніше була використана крайнім українським націоналістичним рухом у формі трагічних подій на Волині. Між тим, у нас був спільний супротивник, який також нищив українську інтелігенцію, застосовував жорсткі репресії проти українських політиків демократичних поглядів, інструментально ставився до української громади.

Проект складатиметься із наступних кроків:

- 1) проведення досліджень у польських архівах, в основному в Державному архіві у Перемишлі та у Архіві Нових Актів у Варшаві;
- 2) підготовка та проведення 8 відкритих лекцій, присвячених темі завдання;
- 3) розміщення 50 опрацьованих документів на веб-сайті Інституту та українського партнера Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки. Ці дані на веб-сайтах будуть зберігатися та оновлюватимуться у наступні роки;
- 4) забезпечення українських бібліотек книжками Інституту, присвяченими польсько-українським стосункам новітнього періоду;
- 5) видання друкованої публікації *Волинь за «перших совітів». Доля польського населення і польської культурної спадщини. Збірник документів.*, у якій маємо намір опублікувати близько 100 документів, які свідчать про політику «перших Совітів».

II. Хронологічні рамки проекту:

Передбачається у рамках проекту дослідити події 1939–1941 рр., тобто час окупації Волині тзв. „першими совітами”.

III. Матеріали, які є предметом дослідження у проекті:

Наразі ПСНІ у Перемишлі провів інтенсивні дослідження в історичних та регіональних архівах міст: Київ, Рівне, Луцьк. Зібрано 1455 документів, більшість із них опубліковано друком у змістовному виданні та перекладено із російської та української на польську у 3-х томах *Волині за «перших совітів», Доля польського населення та польської культурної спадщини. Збірник документів.* Понад 100 документів, які виявлені нашими науковцями, очікують на опрацювання та публікацію. Файли, зібрані дослідниками ПСНІ, містять переважно слідчі та судові матеріали щодо осіб, яких НКВД вважало особливо небезпечними для нової системи, тобто колишніх

польських військовослужбовців, у тому числі військовослужбовців-контрактників української національності, офіцерів Корпусу охорони кордону, державних службовців, а також звичайних мешканців польської та української національностей. Їх навіть судили за висловлювання антикомуністичних поглядів ще до війни. Найбільш суворо поводитися з підозрюваними у створенні антирадянських підпільних організацій на Волині. Вироки Особливої колегії при Наркомі внутрішніх справ УСРР і Військового трибуналу 5-ї армії Київського особливого військового округу були суворими: від смертної кари з конфіскацією майна до довгострокового заслання на роботи у табори.

IV. Експерти, які реалізують проект:

- 1) **Професор, доктор габ. Станіслав Стемпень** – історик новітнього періоду, керівник проекту, директор Південно-Східного Наукового Інституту у Перемишлі;
- 2) **Доктор Анна СЦЯК** – історик культури XIX і XX століття, бібліограф, бібліотекознавець;
- 3) **Магістр Богуміла КОВАЛЬ** – історик, архіваріус;
- 4) **Магістр Анна ЗЕЛЬВАК** – український філолог, перекладач;
- 5) **Ліценціат Людмила КОЗЛОВСЬКА** – український філолог, перекладач;
- 6) **Магістр Ришард Т. ЛАМАШ** – керівник Офісу Інституту, технічний координатор проекту.

Українську сторону презентуватиме **Іван СВАРНИК** – директор Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки.

V. Участь та спосіб залучення іноземного партнера до виконання суспільного завдання:

Іноземним партнером для реалізації спільного проекту є Львівська обласна універсальна наукова бібліотека, яка вже багато років співпрацює із ПСНІ.

Львівська обласна універсальна наукова бібліотека у рамках виконання громадського завдання зобов'язується:

- 1) розмістити на сайті www. інформація про проект;
 - 2) популяризувати проект та його здобутки в українському середовищі;
 - 3) організувати у Львові акції, спрямовані на популяризацію друкованих видань, які побачать світло в ході реалізації проекту;
 - 4) брати участь у підготовці до друку та у науковому опрацюванні документів, опублікованих у виданнях, які виходять у рамках проекту;
 - 5) організувати тематичні лекції на тематику, близьку проекту;
 - 6) провести пошук у бібліотеках та архівах на предмет виявлення інформації у пресі щодо радянських репресій 1939-1941 рр.;
 - 7) співпрацювати з Інститутом у закупівлі українських книжок, присвячених питанням радянських репресій проти окупованого населення під час т. зв. «перших совітів»;
 - 8) розповсюджувати (безоплатно надсилати) опубліковані у рамках проекту видання та надсилати їх до бібліотек України;
- Сподіваємося, що журналістська спільнота (один із бенефіціарів програми) також сприятиме популяризації та поширенню цих заходів.

VI. Головні дослідницькі завдання, які передбачається реалізувати у проекті:

Безпосередніми результатами проекту будуть:

- 1) проведення 8 відкритих лекцій, присвячених темі завдання.
- 2) розміщення на сайті Інституту 50 науково опрацьованих документів, які ілюструють радянську політику щодо поляків та українців;
- 3) переклад із російської та української приблизно 50 документів, віднайдених у рамках проекту;
- 4) друковане видання публікації *Волинь за «перших совітів». Долі польського населення і польської культурної спадщини. Збірник документів*. Формат В 5, 500 примірників.

Запрошуємо до співпраці всіх, хто цікавиться вищеназваними темами.

Проект планується завершити та підвести підсумки у грудні 2024 року.